

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 505/2024-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **JUDr. Dagmar Vavrekovej**, správkynke konkurznej podstaty úpadcu LUCAR spol. s r. o. v likvidácii, Horná 51, Banská Bystrica, zastúpenej JUDr. Františkom Vavráčom, advokátom, Horná 51, Banská Bystrica, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1ObdoK/9/2023 z 28. februára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka zároveň navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil, vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a zaviazal ho na náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v spore vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica sa sťažovateľka v procesnej pozícii žalovanej bránila proti žalobe Slovenskej konsolidačnej a. s. (ďalej len „žalobca“) o určenie pravosti popretých pohľadávok vyplývajúcich zo zdravotného poistenia. Okresný súd žalobu zamietol z dôvodu premlčania sporných pohľadávok, na odvolanie žalobcu Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Oba sudy zhodne uviedli, že od právoplatnosti a vykonateľnosti platobných výmerov, z ktorých pohľadávky vyplývajú, uplynulo viac ako 9 rokov. Aj keď žalobca podal návrh na vykonanie exekúcie v lehote troch rokov od vykonateľnosti výmerov, došlo k ich premlčaniu, pretože v premlčacej dobe tri roky

ustanovenej v § 21 ods. 2 zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v znení zákona č. 718/2004 Z. z.) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 580/2004 Z. z.“) musí dôjsť nielen k uplatneniu práva, ale aj k faktickému vymoženiu pohľadávok oprávneného.

3. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca dovolanie z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a podporne aj podľa § 420 písm. f) CSP. Namietal, že medzi sporovými stranami je sporné vyriešenie právnej otázky, či po uplynutí troch rokov od právoplatnosti rozhodnutí, ktorými bolo predpísané poistné na zdravotné poistenie, došlo k uplynutiu premlčacej doby podľa § 21 ods. 2 zákona č. 580/2004 Z. z., a to napriek tomu, že pohľadávky boli v lehote troch rokov odstúpené na exekučné vymáhanie. Konkrétne ide o to, či sa pojem „*právo vymáhať poistné*“ použitý v uvedenom ustanovení má vykladať tak, že v sebe zahŕňa len samotné uplatnenie práva vymáhať poistné podaním návrhu na vykonanie exekúcie alebo aj faktické vymoženie pohľadávky v zákonom ustanovenej trojročnej premlčacej lehote.

4. Napadnutým uznesením najvyšší súd zrušil rozsudok krajského súdu, ako aj rozsudok okresného súdu a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Dospel k záveru, že je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pretože právna otázka výkladu pojmu „*právo vymáhať poistné*“ použitá v § 21 ods. 2 zákona č. 580/2004 Z. z. ešte nebola v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu vyriešená. Následne vyhodnotil, že dovolanie žalobcu je dôvodné. Najvyšší súd vyslovil, že pri zodpovedaní dovolacej otázky možno aplikovať závery najvyššieho súdu z rozhodnutia sp. zn. 7Cdo/154/2011 z 19. júla 2012, ktoré nadviazalo na stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. Cpj/19/01 z 3. októbra 2001, kde bol vyložený pojem „*právo vymáhať poistné*“ použitý v § 21 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov, keďže znenie tohto ustanovenia, ktoré sa týka úpravy premlčania vymáhať poistné (na sociálne poistenie, pozn.), je totožné so znením § 21 ods. 2 zákona č. 580/2004 Z. z. Pojem „*právo vymáhať poistné*“ použitý v spornom ustanovení sa spája s možnosťou oprávneného iniciovať výkon rozhodnutia, nespája sa s ním faktické uspokojenie oprávneného, ktoré nastáva až úspešnou realizáciou výkonu, a preto právo vymáhať poistné nie je premlčané, ak oprávnený subjekt podal návrh na vykonanie exekúcie súdnemu exekútorovi v lehote troch rokov od právoplatnosti rozhodnutí, ktorými bola povinnosť plniť uložená, a rozhodnutia možno vykonať aj po uplynutí troch rokov od ich právoplatnosti, teda dĺžka exekučného konania nie je časovo obmedzená.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka po podrobnom opise priebehu sporu a obsahu súdnych rozhodnutí uvádza, že dovolací súd síce riešil výklad pojmu „*právo vymáhať poistné*“ vo vzťahu k exekučnému konaniu, ale nerešpektoval existujúci vzťah medzi stranami vyplývajúci zo zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 7/2005 Z. z.“), konkrétne právne účinky vyhlásenia konkurzu podľa § 48 zákona

č. 7/2005 Z. z., čo považuje za svojvoľný postup. Dovolací súd nerozlišoval právne vzťahy v celej šírke na preukázaný skutkový stav, zaoberal sa len postavením žalobcu v exekučnom konaní, čo bolo v prejednávanej veci potlačené, pretože všetky exekúcie boli vyhlásením konkurzu zo zákona zastavené. Sťažovateľka ďalej opakuje svoju argumentáciu z konaní pred nižšími súdmi, že nárok zo zdravotného poistenia je verejnoprávny a je neprimerané priradiť mu účinky súkromnoprávnej úpravy premlčania. Okrajovo naznačuje, že v stanovisku občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. Cpj/19/01 sa posudzovalo aj rozlíšenie právnych inštitútov premlčania od preklúzie práva.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Ústavná sťažnosť bola pôvodne pridelená sudkyňi spravodajkyňi Jane Baricovej, ktorá bola uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 348/2024-5 z 25. júna 2024 vylúčená z konania a rozhodovania v tejto veci sťažovateľky, preto v súlade s čl. III bodom 1 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2024 do 31. decembra 2024 rozhodoval v tejto veci senát v zložení uvedenom v záhlaví tohto uznesenia.

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namiatané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorý zrušil rozsudok odvolacieho súdu aj prvoinštančného súdu, ktorému vec vrátil na ďalšie konanie.

8. Ústavný súd považuje v prvom rade za potrebné akcentovať osobitnú povahu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktoré je kasačnej (zrušovacej) povahy. V prípadoch ústavných sťažností nasmerovaných proti rozhodnutiam všeobecných súdov ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že zásadne môže o merite veci rozhodovať len vtedy, ak ústavná sťažnosť smeruje proti „konečným“ rozhodnutiam orgánov verejnej moci. Spravidla musí ísť o rozhodnutie, ktorým sa súdne či iné konanie končí a jeho účastník nemá možnosť inej právnej obrany než využitie inštitútu ústavnej sťažnosti. V konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ešte stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010). Úlohou ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti totiž nie je meniť, resp. naprávať tvrdené či skutočné pochybenia všeobecných súdov a iných orgánov v dosiaľ právoplatne neskončených konaniach, ale je zásadne povolaný zaoberať sa zásahom do ústavne zaručených práv a slobôd sťažovateľa v právoplatne skončenej veci za súčasného vyčerpania všetkých garantovaných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

9. Ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmavania právoplatne skončených vecí, preto ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 211/2016). Základné práva na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie sú „výsledkové“, to znamená, že ich obsahu musí zodpovedať proces ako celok a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov.

10. Tieto závery neplatia bezvýnimočne, keďže aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu môže byť spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. K zrušeniu kasačného rozhodnutia však ústavný súd pristupuje len v tom prípade, keď dôvody na tento krok sú natoľko závažné, že sa blížia zmätočným záťažiam konania, čím znehodnocujú ďalšie konanie, alebo ak by išlo o veľmi pevnú hmotnoprávnu pozíciu preskúmaného kasačného rozhodnutia (IV. ÚS 602/2020). Môže ísť aj o situáciu, keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces takou zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparaovateľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018).

11. V kontexte spomenutých východísk, zohľadňujúc predostretú sťažnostnú argumentáciu, sa ústavný súd zameril na posúdenie ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, najmä na posúdenie, či účinky jeho dovolacej právomoci sú zlučiteľné so základným právom sťažovateľky na súdnu ochranu, resp. so zásadami spravodlivého procesu. Ďalej prihliadol na to, či argumenty uplatnené v ústavnej sťažnosti bude môcť sťažovateľka uplatniť v ďalšom konaní s ohľadom na záväznosť právneho názoru dovolacieho súdu.

12. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd s právnou záväznosťou pre súdy nižšej inštancie (§ 455 CSP) vyriešil právnou otázkou interpretácie pojmu „*právo vymáhať poistné*“ použitého v § 21 ods. 2 zákona č. 580/2004 Z. z. Je potrebné skonštatovať, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti priamo nekonfrontuje toto právne riešenie s ponúknutím jasnej ústavnoprávnej argumentácie, ktorá by naznačovala arbitrárnosť či svojvoľnosť právneho názoru dovolacieho súdu.

13. Sťažovateľka, a to bez objasnenia konkrétnych vecných súvislostí, naznačuje, že sa najvyšší súd na rozdiel od stanoviska sp. zn. Cpj 19/01 nevyjadril k otázkam premlčania a preklúzie. Z predložených rozhodnutí súdov nižších stupňov pritom nevyplýva, že by táto otázka bola v doterajšom priebehu uplatnená.

14. Jediná priama výhrada sťažovateľky proti napadnutému uzneseniu spočíva v tom, že najvyšší súd nezohľadnil zákonné následky vyhlásenia konkurzu spočívajúce v zastavení exekúcií proti úpadcovi zo zákona. K tomu ústavný súd uvádza, že táto otázka nebola predmetom dovolacieho konania a na jej riešení neboli založené ani zrušené rozsudky súdov nižších inštancií. S ohľadom na subsidiaritu prieskumu ústavného súdu ide o námietku, ktorá je v konaní o ústavnej sťažnosti neprípustná. Nič však nebráni sťažovateľke, aby v rámci právnej argumentácie v ďalšom konaní jasne sformulovala možný právny dopad naznačenej otázky na skutkový stav.

15. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že dovolací súd v napadnutom uznesení vyslovil záväzný právny názor na parciálnu právnú otázku s relevanciou pre ďalšie konanie, pričom ústavný súd neidentifikoval vo vyslovenom záväznom právnom názore arbitrárnosť interpretácie dotknutej právnej normy, ktorá by bola dôvodom na jeho zásah. Bez ohľadu na tento záver ústavný súd konštatuje, že vyriešenie právnej otázky nebráni sťažovateľke predniesť ďalšie právne argumenty, na ktoré sa záväzný právny názor dovolacieho súdu z napadnutého uznesenia nevzťahuje. Bude potom povinnosťou všeobecných súdov vysporiadať sa s právnou argumentáciou sťažovateľky v novom rozhodnutí prvoinštančného či odvolacieho súdu, a to v rozsahu a spôsobom rešpektujúcim požiadavky práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Sťažovateľka bude napokon oprávnená aj eventuálne ďalšie rozhodnutie krajského súdu napadnúť dovolaním

v prípade, ak bude založené na nesprávnom právnom posúdení. Účelom a zmyslom dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci je totiž najmä zjednocovanie právnej praxe, odstraňovanie právnej neistoty s cieľom dosiahnuť, aby na určitú právnu otázku dostala strana konania za rovnakých podmienok v zásade rovnakú odpoveď, a teda zabezpečenie jednotnosti výkladu právnych noriem (IV. ÚS 139/2022).

16. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti, v ktorej namietala arbitrárnosť a svojvôľu najvyššieho súdu pri riešení právnej otázky, pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Vo vzťahu k ďalším (skôr neuplatneným) námietkam ústavnú sťažnosť odmietol ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. septembra 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu